

Published by Ege Animal Science Association
Ege Zootekni Derneği Yayınıdır.

ISSN 1301-9597



JOURNAL OF ANIMAL PRODUCTION

Hayvansal Üretim

ISSN 1301-9597

JOURNAL OF ANIMAL PRODUCTION

Hayvansal Üretim

YEAR
YIL

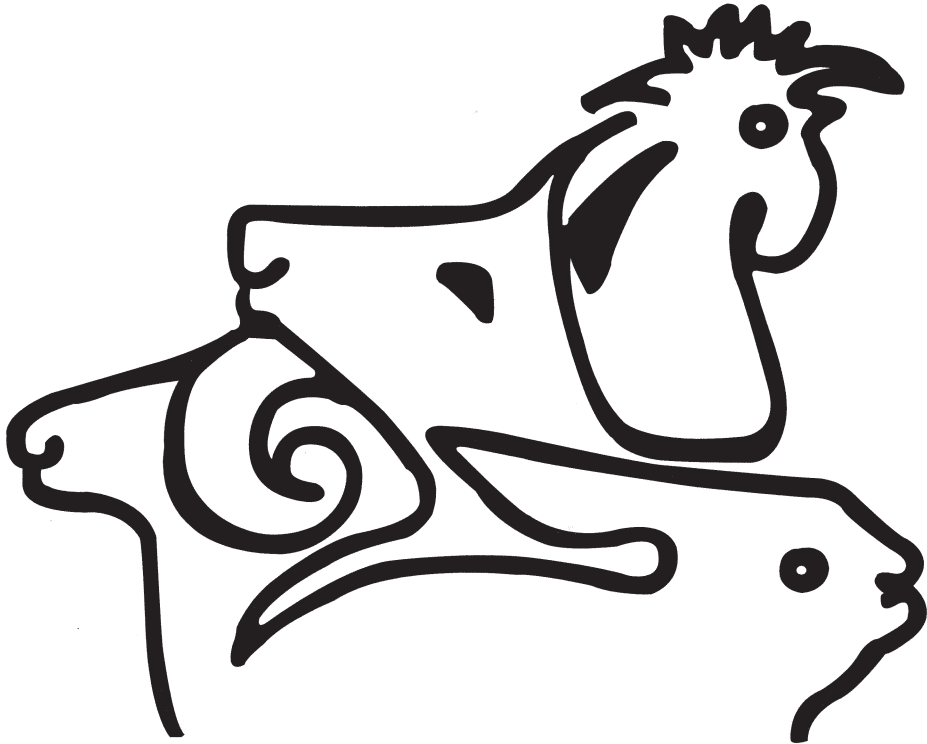
2018

VOLUME
CİLT

59

NUMBER
SAYI

1



Published by Ege Animal Science Association
Ege Zootekni Derneği Yayınıdır



IMPORTANT INFORMATION (Önemli Bilgi)

Number of citations is a vital criterion for not only the articles but also evaluation of the journals. It's noticed that there have been some wrong citations in the Journal of Animal Production.

*Atıf sayısı hem makalelerin hem de dergilerin değerlendirilmesinde önemli bir kriterdir. Yapılan atıflar incelendiğinde **Hayvansal Üretim** dergisindeki makalelere bazen doğru atıf yapılmadığı saptanmıştır.*

It must be written the name of the journal as “**Hayvansal Üretim**” when used for citation. If used in English, the name of the journal must be “**Journal of Animal Production**”.

*Atıflarda derginin adı “**Hayvansal Üretim**” olarak yazılmalıdır. Dergi adı İngilizce olarak yazılacaksa “**Journal of Animal Production**” kullanılmalıdır.*

Journal name of abbreviation must be “**Hay. Üret.**” as Turkish, but in English “**J. Anim. Prod.**” Except for obligatory situations, Turkish name of the journal and abbreviation should be preferred.

*Dergi adı kısaltmaları Türkçe olarak “**Hay. Üret.**”, İngilizce olarak ise “**J. Anim. Prod.**” şeklinde olmalıdır. Zorunlu haller dışında Türkçe isim ve kısaltma tercih edilmelidir.*



Journal of Animal Production

indexed by

Hayvansal Üretim aşağıdaki indekslerce taranmaktadır

- Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM), 2001
- CAB Abstracts, 2001
- AgBiotechNet, 2001
- Index Copernicus Journal Master List, 2008
- EBSCO, 2018
- Bielefeld Akademik Reserch Engine (BASE), 2018
- ResearchBib, 2018



JOURNAL OF ANIMAL PRODUCTION

(HAYVANSAL ÜRETİM)

Year (Yıl): 2018 Volume (Cilt): 59 Number (Sayı): 1

Publisher on Behalf of Turkish Animal Science Association

(Ege Zootekni Derneği Adına Sahibi)

Prof. Dr. Nedim KOŞUM
Dernek Başkanı

Editor in Chief

(Baş Editör)

Prof. Dr. Nedim KOŞUM

Managing Editors

(Editör Yardımcısı)

Arş. Gör. Dr. Çağrı KANDEMİR

Editorial Board in Alphabetical Order of Name

(Editörler Kurulu)

Prof. Dr. Abdullah CAN
Dr. Öğr. Üye. Abdullah Nuri ÖZSOY
Prof. Dr. Ahmet GÜLER
Prof. Dr. Ahmet ŞAHİN
Prof. Dr. Atakan KOÇ
Prof. Dr. Banu YÜCEL
Prof. Dr. Cemal ÜN
Prof. Dr. Çiğdem TAKMA
Prof. Dr. Ethem AKYOL
Prof. Dr. Figen KIRKPINAR
Prof. Dr. Güldehen BİLGİN
Prof. Dr. Hayati KÖKNAROĞLU
Prof. Dr. Hayrettin OKUT
Prof. Dr. Hatice B. MALAYOĞLU
Prof. Dr. İbrahim CEMAL
Doç. Dr. İbrahim KAYA
Doç. Dr. İsmail DURMUŞ
Prof. Dr. Mahmut KESKİN
Prof. Dr. Mesut TÜRKOĞLU
Prof. Dr. Mehmet İhsan SOYSAL
Prof. Dr. Mehmet KOYUNCU
Prof. Dr. Mehmet KURAN
Doç. Dr. Muazzez CÖMERT
Prof. Dr. Muhiittin ÖZDER
Prof. Dr. Muhammet ALAN
Prof. Dr. M. Soner BALCIOĞLU
Prof. Dr. Mustafa AKŞİT
Prof. Dr. Muzaffer DENLİ
Prof. Dr. Mürsel ÖZDOĞAN
Prof. Dr. Numan ÖZCAN
Prof. Dr. Ömer Cevdet BİLGİN
Prof. Dr. Servet YALÇIN
Prof. Dr. Sezen ÖZKAN
Prof. Dr. Sinan Sefa PARLAT
Prof. Dr. Şenay SARICA
Prof. Dr. Turgay ŞENGÜL
Prof. Dr. Turgay TAŞKIN
Prof. Dr. Turgut AYGÜN
Prof. Dr. Türker SAVAŞ
Prof. Dr. Yusuf KONCA
Prof. Dr. Zafer ULUTAŞ

acan@harran.edu.tr
nuriozsoy@sdu.edu.tr
aguler@omu.edu.tr
ahmet.sahin@ahievran.edu.tr
akoc@adu.edu.tr
banu.yucel@ege.edu.tr
cemal.un@ege.edu.tr
cigdem.takma@ege.edu.tr
eakyol@ohu.edu.tr
figen.kirkpinar@ege.edu.tr
guldehen.bilgen@ege.edu.tr
hayatikoknaroglu@sdu.edu.tr
hokut@yyu.edu.tr
hatice.basmacioglu@ege.edu.tr
icemal@adu.edu.tr
ibrahim.kaya@ege.edu.tr
idurmus@odu.edu.tr
mkeskin@mku.edu.tr
mturk@agri.ankara.edu.tr
misoysal@nku.edu.tr
koyuncu@uludag.edu.tr
mkuran@omu.edu.tr
muazzez.comert@ege.edu.tr
mozder@nku.edu.tr
muhammetalan@ogu.edu.tr
msoner@akdeniz.edu.tr
maksit@adu.edu.tr
mdenli@dicle.edu.tr
mozdogan@adu.edu.tr
nozcan@cu.edu.tr
ocbilgin@atauni.edu.tr
servet.yalcin@ege.edu.tr
sezen.ozkan@ege.edu.tr
sparlat@selcuk.edu.tr
senay.sarica@gop.edu.tr
tsengul@bingol.edu.tr
turgay.taskin@ege.edu.tr
taygunyyu.edu.tr
tsavas@comu.edu.tr
yusufkonca@erciyes.edu.tr
zaferulutas@ohu.edu.tr

Harran University, ŞANLIURFA
Süleyman Demirel University, ISPARTA
Ondokuz Mayıs University, SAMSUN
Ahi Evran University, KIRŞEHİR
Adnan Menderes University, AYDIN
Ege University, IZMİR
Ege University, IZMİR
Ege University, IZMİR
Ömer Halisdemir University, NİĞDE
Ege University, IZMİR
Ege University, IZMİR
Süleyman Demirel University, ISPARTA
Yüzüncü Yıl University, VAN
Ege University, IZMİR
Adnan Menderes University, AYDIN
Ege University, IZMİR
Ordu University, ORDU
Mustafa Kemal University, HATAY
Ankara University, ANKARA
Namık Kemal University, TEKİRDAĞ
Uludağ University, BURSA
Ondokuz Mayıs University, SAMSUN
Ege University, IZMİR
Namık Kemal University TEKİRDAĞ
Osmangazi University, ESKİŞEHİR
Akdeniz University, ANTALYA
Adnan Menderes University, AYDIN
Dicle University, DİYARBAKIR
Adnan Menderes University, AYDIN
Çukurova University, ADANA
Atatürk University, ERZURUM
Ege University, IZMİR
Ege University, IZMİR
Selçuk University, KONYA
Gaziosmanpaşa University, TOKAT
Bingöl University, BİNGÖL
Ege University, IZMİR
Yüzüncü Yıl University, VAN
Onsekiz Mart University, ÇANAKKALE
Erciyes University, KAYSERİ
Ömer Halisdemir University, NİĞDE

The referees list / Hakem listesi

Journal of Animal Production is a peer-reviewed journal. List of referees is given in the last press issue of the year.

Hayvansal Üretim hakemli bir dergi olup, hakem listesi her yılın son sayısında basılı yayınlanmaktadır.

Journal of Animal Production is published two times in a year (May and November) by Ege Animal Science Association in Turkey. Detail information about Ege Animal Science Association and Journal of Animal Science could be finding from the web site of the Ege Animal Science Association or correspondence address of the journal given below. Guidelines to authors are also given at the end of each issue of the journal.

Hayvansal Üretim dergisi, Ege Zootekni Derneği'nin "yaygın süreli" bir yayınıdır. Yılda iki kez (Mayıs ve Kasım aylarında) yayınlanmaktadır. Ege Zootekni Derneği ve Hayvansal Üretim dergisine ilişkin ayrıntılı ve güncel bilgiler Ege Zootekni Derneği'nin internet sitesinden veya dergi yazışma adresinden öğrenilebilir. Yazım kuralları derginin her sayısının sonunda verilmektedir.

Correspondence Address (Dergi İçin Yazışma Adresi):

Prof. Dr. Nedim KOŞUM

Journal of Animal Production Editor in Chief

Ege Universty, Faculty of Agriculture, Deperment of Animal Science

35100 Bornova, İzmir-TURKEY

Phone (Tel): +90 (232) 311 2718 (sekreter) **Fax:** +90 (232) 388 1867

E-posta (e-mail): nedim.kosum@ege.edu.tr, cagri.kandemir@ege.edu.tr

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise without the prior permission of the publisher.

Bu derginin yayın hakları Ege Zootekni Derneği'ne aittir. Derginin hiçbir bölümü, yayıncının izni olmaksızın, elektronik, mekanik veya başka bir yöntemle, herhangi bir şekilde çoğaltılamaz.

Ege Zootekni Derneği Yönetim Adresi:

Fevzipaşa Bulvarı No: 17 Azim Han K:4 D:408 Konak / İZMİR

Basım Yeri : Ege Üniversitesi Rektörlüğü Basımevi Müdürlüğü

No: 172/134 Kampüsü / Bornova, İzmir

Tel : 0232 311 18 19

e-mail : bsmmd@mail.ege.edu.tr

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 18679

Baskı Tarihi:

31 Temmuz 2018



JOURNAL OF ANIMAL PRODUCTION

(Hayvansal Üretim)

YEAR 2018
YIL

VOLUME 59
CİLT

NUMBER 1
SAYI

CONTENTS (İçindekiler)

RESEARCH ARTICLES (Araştırma Makaleleri)

- A Study on the Change in Postpartum Immunoglobulins of Goats and Kids**
Keçi ve Oğlaklarda Doğum Sonrası İmmünoglobulinlerin Değişimi Üzerine Bir Araştırma
Nedim KOŞUM, Turgay TAŞKIN, Özer KINIK, Çağrı KANDEMİR, Ecem AKAN..... 1
- Yumurtacı Tavuk Rasyonlarına İlave Edilen Esansiyel Yağ ve Organik Asit Karışımının Performans, Yumurta Verimi ve Kalite Parametreleri Üzerine Etkisi**
Effect of Supplementation Essential Oil and Organic Acid Mixture on Performance, Egg Production and Egg Quality Parameters in Laying Hens
Özlem KARADAĞOĞLU, Mükremin ÖLMEZ, Bülent ÖZSOY, Tarkan ŞAHİN..... 9
- Effects of Pre-milking Resting on Some Lactation Characteristics in Damascus (Shami) and Kilis Goats**
Şam ve Kilis Keçilerinde Sağım Öncesi Dinlendirmenin Bazı Süt Verim Özellikleri Üzerine Etkileri
Sabri GÜL, Mahmut KESKİN, Zehra GÜLER, Ahmet DURSUN, Zuhal GÜNDÜZ, Süleyman Ercüment ÖNEL, Dilek TÜNEY BEBEK..... 17
- Hatay İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Üyesi İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri**
Socio-Economic Characteristics of Members of Cattle Breeders Association in Hatay Province
Nuran TAPKI, İbrahim TAPKI, Erdal DAĞISTAN, Muhammet Hanifi SELVİ, Aybüke KAYA, Yusuf Ziya GÜZEY, Bekir DEMİRTAŞ, Ahmet Duran ÇELİK..... 25
- Yetiştirici Koşullarında Kıvrıkcık Koyunlarının Bazı Döl Verimi Özellikleri**
Some Fertility Traits of Kıvrıkcık Sheep in Rural Farms
Mehmet KOYUNCU, Hilal AKGÜN..... 33
- Saanen Keçilerinin Entansif Koşullarda Bazı Verim Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma**
A Study on the Determination of Some Production Characteristics of Saanen Goats in Intensive Conditions
Çağrı KANDEMİR, Turgay TAŞKIN, Nedim KOŞUM..... 41

REVIEWS (Derlemeler)

- Alternatif Protein Kaynaklarının Hayvan Beslemede Kullanım Olanakları**
Possible Usage of Alternative Protein Sources in Animal Nutrition
Hasan Hüseyin İPÇAK, Sema ÖZÜRET MEN, Ahmet ALÇİÇEK, Hülya ÖZELÇAM..... 51
- Importance of Characterization of the Vaginal Microbiota in Ewes and Nannies**
Koyun ve Keçilerde Vaginal Mikrobiota Karakterizasyonun Önemi
Şeniz ÖZİŞ ALTINÇEKİÇ, Mehmet KOYUNCU..... 59
- Buzağılarda Yaşama Gücünün Anahtarı “Kolostrum”**
Key of Survival in Calves “Colostrum”
Mehmet KOYUNCU, Merve KARACA..... 67
- Effects of Feed Additives Used As an Alternative to Antibiotics on Mineral Absorption and Bone Characteristics in Poultry: A Review**
Antibiyotiklere Alternatif Olarak Kullanılan Yem Katkı Maddelerinin Kanatlılarda Mineral Emilimine ve Kemik Karakteristiklerine Etkileri: Derleme
Ahmet Önder ÜSTÜNDAĞ, Mürsel ÖZDOĞAN..... 79

Research Article
(Araştırma Makalesi)



J. Anim. Prod., 2018, 59 (1):25-32
DOI: 10.29185/ hayuretim.410517

Nuran TAPKI^{1*}
İbrahim TAPKI²
Erdal DAĞISTAN¹
Muhammet Hanifi SELVİ²
Aybüke KAYA¹
Yusuf Ziya GÜZEY²
Bekir DEMİRTAŞ¹,
Ahmet Duran ÇELİK¹

¹ Mustafa Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 31101, Hatay /Türkiye

² Mustafa Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Zootekni Bölümü, 31101,

sorumlu yazar: ntapki@mku.edu.tr

Hatay İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Üyesi İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Socio-Economic Characteristics of Members of Cattle Breeders Association in Hatay Province

Alınış (Received): 28.02.2018

Kabul tarihi (Accepted): 07.05.2018

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, Hatay İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği (HDSYB)'ne üye olan işletmelerin sosyo-ekonomik yapılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Bu araştırmanın birincil verilerini Hatay ilinde faaliyet gösteren ve Hatay damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye süt sığırcılığı işletmelerinden anket yöntemi ile elde edilen bilgiler oluşturmuştur. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi formülü uygulanarak yapılan hesaplamalar sonucunda 112 işletmede anket yapılması uygun görülmüştür.

Bulgular: Araştırmada işletmeciler yaşı, ailedeki birey sayısı, arazi varlığı, işletme başına düşen sağmal inek sayısı ve sağılan inek başına günlük süt verimi ortalamaları sırasıyla; 47.60 yıl, 5.14 kişi, 45.79 dekar, 11.69 baş ve 17.38 kg olarak belirlenmiştir. İşletmelerin toplam işletme sermayesi ortalaması ise 262.854 TL olarak hesaplanmış olup, bu tutarın %26.63'ünü hayvan sermayesi oluşturmuştur. İşletme sahiplerinin %87.5'i geçimlerini sağlamak amacıyla süt sığırcılığı yapmaktadır. Araştırmada, Hatay damızlık sığır yetiştiricileri birliğine (HDSYB) üye işletmelerin küçük ölçekli, arazi büyüklüklerinin küçük, sağmal inek sayılarının az, sermayelerinin yetersiz, günlük süt verimlerinin ve işletme karlarının düşük düzeyde ve işletme sahiplerinin ise büyük çoğunluğunun orta yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırma sonuçları, eğitim seviyesi yüksek kişilerin de süt sığırcılığı yapması için teşvik edilmesinin, sağılan inek sayısının artırılarak küçük aile işletmelerinin orta ve büyük ölçekli işletmelere dönüştürülmesinin, işletme sahiplerinin hayvan yetiştiriciliği konusunda eğitilmesinin ve birliklerin üyelerine daha fazla teknik destek vermesinin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler:

Hatay damızlık sığır yetiştiricileri birliği, sosyo-ekonomik özellikler

Key Words:

Hatay, cattle breeders association, socio-economic, characteristics

ABSTRACT

Objective: In this study, it was aimed to examine the socio-economic structures of the dairy cattle enterprises who were members of Hatay Cattle Breeders Association (HCBA)

Material and Methods: The primary data of this study were obtained from dairy cattle enterprises in Hatay province who were members of Cattle Breeders' Association. The data were obtained by questionnaire, and Random Sampling Method was used to determine sample size which was calculated as 112.

Results: According to the research findings, averages of; enterprise holder's age, household size, land size, the number of cows per farm, and daily milk yield per dairy cattle were found respectively as followed; 47,60 years old, 5,14 persons, 45,79 decares, 11,69 heads and 17,38 kg. The average of total enterprise capital was 262.854 TL, and 26.63% of the total capital was consisted of animal capital. 87,5% of enterprise owners stated that their livelihoods were based on milk cattle breeding. In the research, it was found out that members of the Hatay Cattle Breeders Association had small scale dairy farms, small sized lands, low number of milking cows, insufficient capital, low profit level, low daily milk yield per cow, and the majority of the owners were middle age and over.

Conclusion: The results of the study have shown that it is necessary to encourage higher education level people to have dairy cattle activities, increasing the number of cows, converting small family farms into medium and large scale farms, educate business owners about animal breeding and give more technical support to the members of the associations



GİRİŞ

Sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için bitkisel gıdaların yanı sıra hayvansal gıdaların da yeterli ve dengeli bir şekilde alınması gerekmektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arttıkça, hayvansal gıdalara olan talep de artmaktadır. Ülkemizde kişi başına hayvansal protein tüketimi ortalama 36 gr/günken, AB ülkelerinde 60 gr/gün, ABD'de ise 70 gr/gündür. Bu durum ülkemizde hayvansal protein tüketiminin yetersiz olduğunu göstermektedir (Anonim, 2016a). Hayvansal gıdaların başında ise süt, süt ürünleri, et ve et ürünleri gelmektedir (Aksoy ve Denizli, 2012; Şahin ve ark., 2001). Yapılan araştırmalar, süt, süt ürünleri, et ve et ürünlerinin fazla tüketildiği ülke ve bölgelerde yaşayan insanların daha sağlıklı ve yaşam sürelerinin daha uzun olduğunu göstermiştir (İçöz, 2004). Türkiye mevcut sosyo-ekonomik ve coğrafi özellikleri bakımından her türlü hayvansal ürün üretimi için büyük bir potansiyele sahip olmasına karşın, hayvancılık, istenen seviyeye ulaştırılamamıştır. Gelişmiş ülkelerin büyük çoğunluğunda hayvancılığın tarımsal üretim içerisindeki payı %50'nin üzerinde iken, Türkiye'de bu oran %25-30'larda kalmıştır (Yılmaz ve Köknaoğlu, 2007; Hozman ve Akçay, 2016).

Çiğ süt ve kırmızı et üretiminde sığırlar önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde üretilen sütün %90.6'sı ve üretilen kırmızı etin ise %85'i sığırlardan elde edilmektedir. Ülkemizin toplam sığır varlığı 15.943.586 baş olup, bunun 5.969.048 başı sağlıklı durumdadır. Ülkemizde üretilen inek sütü miktarı 18.762.319 tondur (Anonim, 2017), ancak inek başına laktasyon süt verimi oldukça düşüktür. İnek başına süt verimi gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında ABD'de ortalama 9.840, AB'de (27 ülke ortalaması) 6.466, Danimarka'da 8.529 ve Hollanda'da 7.577 litre, ülkemizde ise bu miktarın ortalama 3.000 litre civarında olduğu görülmektedir (Hozman ve Akçay, 2016; FAO, 2014).

Çalışmanın yürütüldüğü Hatay ili, Türkiye'nin en güneyinde Akdeniz'in doğu kıyılarında 35° 52' – 37° 4' kuzey enlemleri ile 35° 40' – 36° 35' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Hatay'ın doğusunda ve güneyinde Suriye, batısında Akdeniz, kuzeybatısında Adana, kuzeyinde Osmaniye ve kuzeydoğusunda Gaziantep illeri yer almaktadır. Hatay ili sahip olduğu verimli toprakları ve çok uygun iklim şartları ile ülke tarımında önemli bir paya sahiptir. Gayrisafi yurtiçi hasılaya yaptığı katkı bakımından sektörün payı %16'dır. Hatay ili tarımının, toplam istihdamdaki payı ise %29'dur. Hatay ili 2.917.866 TL tarımsal üretim değeri ile Türkiye sıralamasında 20'nci sırada yer almaktadır. İlin toplam 582.800

hektar arazi varlığının 275.578 hektarını (%47) tarım alanları oluşturmaktadır (Anonim, 2016b). Hatay ilinin toplam sığır varlığı ise 148.739 baş olup, üretilen inek sütü miktarı 162.533 ton'dur (Anonim, 2017). Gelişmiş ülkelerde inek başına laktasyon süt veriminin yüksek olmasında kuşkusuz sivil hayvancılık organizasyonlarının payı yüksektir. Ülkemizde de bu amaçla hayvancılıkla ilgili çeşitli organizasyonlar kurulmuş olup, bunların en başında da Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri (DSYB) gelmektedir. Merkezi Ankara'da bulunan DSYB'leri, 09.08.1995 tarih ve 22369 sayılı resmi gazetede yayınlanan "Türkiye Damızlık Süt Sığırları Yetiştiricileri Birliği Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" kapsamında kurulmuş ve 4631 Sayılı Hayvan Islahı Kanunu çerçevesinde, 19.12.2001 tarih ve 24615 sayılı resmi gazetede yayınlanan "Islah Amaçlı Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkındaki Yönetmelik" çerçevesinde de faaliyet göstermektedir. Hatay ili damızlık sığır yetiştiricileri birliği (HDSYB)'de 2002 yılında kurulmuş olup, halen 15 ilçede toplam 2034 işletmeye hizmet vermektedir. Birliğe kayıtlı sığır sayısı 39.942 baş olup, bunun 19.774 başı sağlıklı durumdadır.

Bu çalışma, Hatay damızlık sığır yetiştiricileri birliğine (HDSYB) üye işletmelerin yapısal ve sosyo-ekonomik özelliklerini, sorunlarını belirlemek ve işletmelerde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için bazı önerilerde bulunmak amacıyla yürütülmüştür.

MATERYAL ve YÖNTEM

Materyal

Bu araştırmanın birincil verilerini Hatay ilinde faaliyet gösteren ve Hatay damızlık sığır yetiştiricileri birliğine (HDSYB) üye süt sığırcılığı işletmelerinden anket yöntemi ile elde edilen bilgiler oluşturmuştur. Veriler 2017 yılına ait olup, yüz yüze görüşme gerçekleştirilen işletme sahiplerine anket uygulanarak elde edilmiştir. Birincil verilerin yanı sıra, diğer kurum ve kuruluşlar ile konuyla ilişkili daha önce yapılmış araştırma bulguları da bu araştırmanın ikincil verilerini oluşturmuştur.

Yöntem

Araştırmada %95 güven aralığı ve %10 hata payı sınırları kullanılmıştır. Aşağıdaki basit tesadüfi örnekleme yöntemi formülü uygulanarak yapılan hesaplamalar sonucunda 112 işletmede anket yapılması uygun görülmüştür (Çiçek ve Erkan, 1996).

$$n = \frac{N * s^2 * t^2}{(N - 1)d^2 + s^2 * t^2}$$



Formülde;

n = Örnek hacmini

s = Standart sapmayı

t = % 95 güven sınırındaki t değerini (1.96)

N = Örnekleme çerçevesine ait toplam işletme sayısını

d = Kabul edilebilir hatayı (%10 sapma) temsil etmektedir

İşletmelerin gruplandırılması sırasında, işletmelerin sağmal inek sayıları dikkate alınmıştır. Birinci grup işletmeler 5-10 baş, II. grup işletmeler 11-20 baş, III. grup işletmeler 21-50 baş ve IV. grup işletmeler ise 51 baş ve üzeri sağmal ineğe sahip olan işletmelerden oluşmuştur. Anket çalışmasından elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Hatay damızlık sığır yetiştiricileri birliğine (HDSYB) üye 112 işletme sahibine uygulanan anketle, işletmelerin kuruluşu ile birliğe üyelik tarihleri, işletmecilerin yaşları ve eğitim süreleri, işletmelerdeki aile birey sayısı, toplam erkek işgücü birimi (TEİGB), toplam arazi varlıkları, işletmelerin toplam sağmal inek sayısı ve sağılan inek başına günlük süt verimi, toplam büyükbaş hayvan birimi (BBHB), işletmelerin toplam aktif ve işletme sermayeleri gibi sosyo-ekonomik yapıları değerlendirilmiştir (Çizelge 1). Çizelge 1 incelendiğinde, işletmecisi yaşı ve eğitim süresi, ailelerdeki birey sayısı, toplam erkek işgücü birimi, toplam arazi varlığı, sağmal inek sayısı ve sağılan inek başına günlük süt verimi ile toplam büyükbaş hayvan birimi ortalamaları sırasıyla; 47.60 yaş, 6.31 yıl, 5.14 kişi, 2.47 kişi, 45.79 dekar, 11.69 baş, 17.38 kg ve 17.82 BBHB olarak tespit edilmiştir. Yine, işletmelere ait toplam aktif ve işletme sermayesi ortalamaları ise sırasıyla; 711.732 ve 262.254 TL

olarak hesaplanmıştır (Çizelge 1). İşletmecisi yaşı ile ilgili araştırma sonuçları, Koyubenbe (2005) ile Semerci ve Çelik (2017a)'in bildirdiği araştırma sonuçları ile benzerlik, Güler ve ark. (2016)'nın bildirdiği araştırma sonuçları ile de farklılık göstermiştir. İşletmelerdeki ortalama aile birey sayısı ile ilgili araştırma sonuçları ise Daş ve ark. (2014) ile Güler ve ark. (2016)'nın bildirdiği sonuçlara yakın gerçekleşmiştir.

Mevcut çalışmada, sağmal inek sayısı fazla olan işletmelerde sağılan inek başına günlük ortalama süt verimi, sağmal inek sayısı az olan işletmelere oranla daha yüksek miktarda gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar, sürü büyüklüğü küçük olan işletmelerde süt verim ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit eden Galiç ve ark. (2004)'nın bildirdiği araştırma sonuçlarıyla ve sağılan inek başına ortalama günlük süt verimini 21.9 kg olarak bildiren Goonewardenet ve ark. (1995)'nden farklılık göstermiştir.

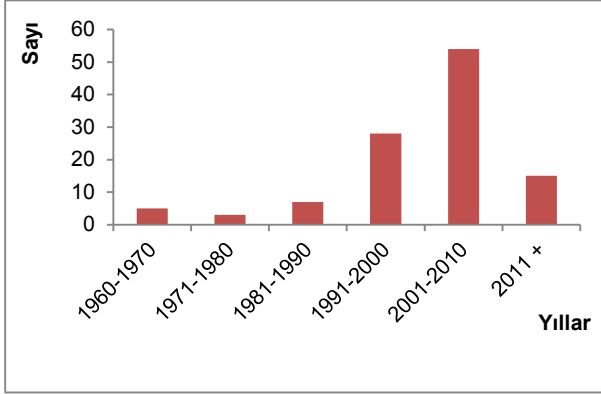
İşletmelerin sahip oldukları ve üzerinde tarımsal üretim ile hayvancılık yaptıkları arazilerin %54.38'inin mülk ve %45.62'sinin de kiralık araziler olduğu belirlenmiştir. İşletmelerin ortalama arazi büyüklüklerine ilişkin sonuçlar, Tapkı (1996), Kaygısız ve ark. (2010) ile Bogdanović ve ark. (2012) tarafından bildirilen arazi büyüklüklerinden biraz düşük olarak gerçekleşmiştir. Tapkı (1996)'da işletmelere ait arazi büyüklüğünü 56.5 dekar, Kaygısız ve ark. (2010) 48-50 dekar ile Bogdanović ve ark. (2012) ise ortalama arazi büyüklüğünü 100 dekar olarak bildirmiştir. Bu farklılıklar, miras yoluyla arazilerin parçalanmasından, araştırmalarda hem bitkisel ve hem de hayvansal üretim yapan işletme sayısının daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 1. Süt sığırcılığı işletmelerinin sosyo-ekonomik yapılarına ait tanımlayıcı istatistikler
Table 1. Descriptive statistics of socio-economic structures of dairy cattle farms

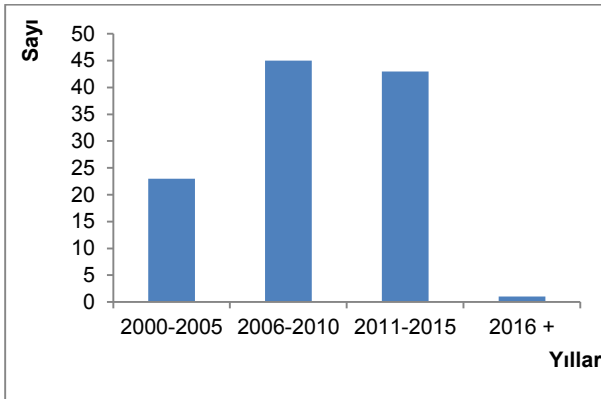
Yapısal Özellikler	En düşük	En yüksek	Ortalama	Standart Sapma
İşletmecinin yaşı	19	70	47,60	10,14
İşletmecinin eğitim süresi (yıl)	0	14	6,31	2,38
Aile birey sayısı	3	10	5,14	1,24
Toplam erkek işgücü birimi (TEİGB)	0.75	5.50	2,47	1,17
Toplam arazi varlığı (dekar)	0	900	45,79	109,78
Sağmal inek sayısı	5	200	11,69	6,44
İnek başına günlük süt verimi (kg)	8	25	17,38	4,39
Büyükbaş hayvan birimi (BBHB)	8	212	17,82	38,02
Toplam aktif sermaye (TL)	235.500	9.726.530	711.732	1.155.654
Toplam işletme sermayesi (TL)	89.050	2.841.930	262.254	344.412



İşletmelerin büyükbaş hayvan birimi (BBHB) cinsinden ortalama hayvan varlıklarına ilişkin sonuçlar, Kaygısız ve ark. (2010)'nın bildirdiği ortalama 9.09 BBHB'den daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Bu farklı sonuçlar, mevcut araştırma kapsamında incelenen işletmelerde farklı tür ve sayıda hayvan yetiştiriciliğinin yapılmasından kaynaklanmaktadır.



Şekil 1. Süt sığırcılığı işletmelerinin kuruluş tarihleri
Figure 1. Establishment dates of dairy cattle farms



Şekil 2. İşletmelerin Hatay Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üyelik tarihleri
Figure 2. Membership dates of farms to Hatay Cattle Breeders' Association

İşletmelerin kuruluş yılları ve birliğe üyelik tarihleri dikkate alındığında, en fazla işletmenin 2001-2010 yılları arasında kurulduğu, 2010 yılından sonra ise yeni kurulan işletme sayısında bir azalma olduğu görülmüştür (Şekil 1). Yine, işletmelerin büyük çoğunluğunun 2006-2015 yılları arasında birliğe üye oldukları belirlenmiştir (Şekil 2). Bunda kuşkusuz devletin üreticilere vermiş olduğu inek, buzağı ve süt desteklemelerinde, düşük ya da sıfır faizli kredi kullandırma aşamasında üreticilere birliklere üye olma şartını koşması etkili olmuştur. Mevcut araştırma sonuçları, Çukur (2015)'te bildirilen

araştırma sonuçları ile benzerlik göstermekte olup, Çukur (2015)'te, Milas'ta faaliyet gösteren süt sığırcılığı işletme sayısında 2004-2014 yılları arasında büyük artış gösterdiğini belirtmiştir.

İşletme sahiplerinin %12.7'si sığırlarını yurt dışından (ABD ve Almanya), %70.5'i Hatay'daki, %7.1'i Burdur'daki, %4.5'i de Osmaniye'deki işletmelerden ve %5.2'si de Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne ait işletmelerden temin ettiklerini belirtmişlerdir.

İşletmelerin sahip oldukları ortalama aile iş gücü miktarı toplam erkek işgücü birimi cinsinden (TEİGB) 2.47 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 1). Yine işletme sahiplerinin %98.2'sinin erkek, %1.8'inin ise kadın olduğu tespit edilmiştir. İşletmecilerden sadece birisinin okur-yazar olmadığı (%0.9), 6'sının (%5.3) üniversite, 33'ünün ortaokul ve lise (%29.5) ve 72'sinin ise (%64.3) ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırmada belirtilen işletmeci okur-yazar oranı, Tapkı (1996), Önal ve Özder (2008), Güler ve ark. (2016) ile Semerci ve Çelik (2017a)'in bildirmiş olduğu sonuçlara benzerlik, Koyubenbe (2005) ile Kaygısız ve ark. (2010)'nın bildirmiş olduğu sonuçlardan ise farklılık göstermiştir. İşletme sahiplerinin eğitim durumları ile ilgili araştırma sonuçları Tapkı (1996)'da bildirilen sonuçlara çok yakın gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar, iki araştırma arasında 21 yıl gibi bir süre geçmesine rağmen, işletme sahiplerinin eğitim durumları yine birbirine benzer çıkmıştır.

Hayvan yetiştiriciliği konusunda eğitim alan işletmeci sayısı 25 olup (%22.32), bu üreticilerin %68'i tarım teşkilatından, %12'si okullardan, %16'sı özel kuruluşlardan ve %4'ü de deneyimli yetiştiricilerden eğitim aldıklarını ifade etmiştir. Hayvancılık konusunda teknik eğitim alma oranı bakımından bildirilen araştırma sonuçları, Bakan ve Aydın (2016) tarafından bildirilen sonuçlardan daha düşük, Tapkı (1996), Koçyiğit ve ark. (2015) tarafından bildirilen sonuçlardan ise daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Tapkı (1996) işletme sahiplerinin hayvancılık konusunda eğitim alma oranını %3, Koçyiğit ve ark. (2015) %17 ve Bakan ve Aydın (2016) ise %34.3, olarak bildirmiştir.

İncelenen işletmelerde yetiştirilen inekler sağmal sayısına göre gruplandırılmış olup, 5-10 baş arasında sağmal ineği olan işletme oranı %64.29, 11-20 baş ineği olan %23.21, 21-50 baş ineği olan %8.04 ve 51 baş ve üzeri sayıda sağmal ineği bulunanların oranı ise %4.46 olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 2).



Çizelge 2. İşletmelerin sağmal inek sayıları (baş)
Table 2. Number of milking cows grown in dairy farms (head)

İnek Sayısı	İşletme Sayısı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
5-10	72	64,29	64,29
11-20	26	23,21	87,50
21-50	9	8,04	96,54
51 ve üzeri	5	4,46	100,0
Toplam	112	100,00	

Çizelge 2 incelendiğinde, Hatay damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye işletmelerin büyük çoğunluğunun küçük aile tipi işletmeler olduğu görülmektedir. İşletmelerin sağmal inek sayılarına ilişkin mevcut araştırma sonuçları, Koyubenbe (2005)'de bildirilen araştırma sonucuna benzer, Goonewardenet ve ark. (1995) ile Önal ve Özder (2008)'in bildirdiği değerlerden daha düşük, Semerci ve Çelik (2017a)'in bildirdiği değerden ise daha yüksek düzeyde tespit edilmiştir. Goonewardenet ve ark. (1995) işletmelerin ortalama sağmal inek sayısını 67 baş olarak bildirmiştir. Ayrıca, Tapkı (1996) 5-10 baş arası sağmal ineği olan işletme oranını %98 ve işletmelerdeki ortalama sağmal inek sayısını da 4.2 baş olarak bildirmesine karşın, mevcut araştırmada bu oran %64.29 ve 11.69 baş olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçları arasındaki farklılıklar, bazı araştırmaların entansif süt sığırları yetiştiriciliğinin diğer bölgelere oranla daha iyi gelişmiş olduğu bölgelerde yürütülmesinden, bazı çalışmalarda birlik üyesi işletmelerin dışındaki tüm işletmelerin de çalışma kapsamına alınmasından, işletmelerdeki hayvanların daha üstün genetik kapasiteye sahip olmalarından ve işletme koşulları arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

Anket kapsamındaki işletme sahiplerinin büyük çoğunluğunun geçimini sağlamak amacıyla süt sığırcılığı yaptıkları belirlenmiştir (Çizelge 3). Araştırma sonucuna benzer bir sonuç ta Önal ve Özder (2008) tarafından bildirilmiştir.

Çizelge 3. İşletmelerin süt sığırları yetiştiriciliği yapma nedenleri
Table 3. Reasons for dairy cattle breeding

Nedenler	İşletme Sayısı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Geçimini sağlamak	98	87,5	87,5
Ek gelir elde etmek	13	11,6	99,1
Hobi olarak	1	0,9	100,0
Toplam	112	100,00	

Araştırmada, işletmelerin %97.3'ünün tamamen şahıs malı olduğu ve sadece üç işletmenin ortakçılık şeklinde faaliyette bulunduğu belirlenmiştir. Mevcut araştırma sonuçları Tapkı (1996) tarafından bildirilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

İşletmelerin %2.6'sında yerli ırk, %16.8'inde melez genotipler ve %80.6'sında da kültür ırkı sığırlar yetiştirilmektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4. İşletmelerde yetiştirilen sığırlara ait genotip oranları
Table 4. Genotype percentages of cattle raised in dairy farms

Genetik Yapı	İşletme Sayısı	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Yerli	3	2,6	2,6
Melez	19	16,8	19,4
Kültür	90	80,6	100,0
Toplam	112	100,0	

Mevcut araştırma sonuçları Tapkı (1996), Kaygısız ve ark. (2010), Çukur (2015) ve Güler ve ark. (2016) tarafından bildirilen araştırma sonuçları ile farklılık göstermekte olup, Tapkı (1996), Kaygısız ve ark. (2010), Çukur (2015) ile Güler ve ark. (2016), melez sığırların oranını en yüksek düzeyde tespit etmişlerdir. Tapkı (1996) Hatay ilinde yaptığı bir çalışmada, kültür ırkı sığır oranını %10, yerli sığır ırkı oranını %44 ve melez sığırların oranını ise %46 olarak tespit etmiştir. İki çalışma arasındaki 21 yıllık bir süreçte, kültür ırkı sığır oranı hızlı bir artış gösterirken, yerli ırk sığırların oranı hızlı bir düşüş göstermiştir. Bu farklılıklar, araştırmaların farklı bölge, zaman ve işletmelerde yürütülmesinden kaynaklanmaktadır.

İşletmelerin sermaye unsurları Çizelge 5'te verilmiştir. Çizelge 5'e göre işletmelerin ortalama aktif sermaye değeri 711.732 TL olarak hesaplanmıştır. Aktif sermaye içerisindeki toplam çiftlik sermayesi oranı %60.07, toplam işletme sermayesi oranı ise %36.93 olarak gerçekleşmiştir. Toplam işletme sermayesi içerisinde ise en büyük payı %26.63 ile hayvan sermayesi almıştır. Bu sonuçlar, Oğuz ve Bayramoğlu (2015) ile Semerci ve Çelik (2017b)'in bildirmiş olduğu değerlerden daha düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Toplam işletme sermayesi içerisindeki hayvan sermayesi oranını, Oğuz ve Bayramoğlu (2015) %30 - %80 arasında, Semerci ve Çelik (2017b) ise %56 olarak bildirmişlerdir. Ancak, mevcut araştırma sonuçları, Aktürk ve ark. (2005)'nin bildirmiş olduğu %19.29'luk ile Öztürk ve Karkacier (2008)'in bildirdiği %22.36'luk oranlardan ise daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Araştırma sonuçları arasında görülen farklılıklar, çalışmaların entansif ya da ekstansif olarak faaliyet gösteren işletmelerde, birliğe üye ya da olmayan işletmelerde ve farklı bölgelerde yürütülmesinden kaynaklanmaktadır.



Çizelge 5. Süt sığırcılığı işletmelerine ait sermaye unsurları
Table 5. Capital elements of dairy farms

Sermaye Unsurları	İşletmeler Ortalaması (TL)	Aktif Sermayeye Oranı (%)
Aktif Sermaye Toplamı	711.732	100,00
Toprak Sermayesi	188.995	26,55
Arazi Islahı Sermayesi	7.236	1,02
Bitki Sermayesi	41.912	5,89
Bina Sermayesi	210.735	29,61
Toplam Çiftlik Sermayesi	448.878	60,07
Para Sermayesi	12.129	1,70
Hayvan Sermayesi	189.531	26,63
Malzeme Mühimmat Sermayesi	2.077	0,29
Alet ve makine sermayesi	59.117	8,31
Toplam İşletme Sermayesi	262.854	36,93
Pasif Sermaye Toplamı	711.732	100,00
Borçlar	89.064	12,51
Kira ve ortakçılık sermayesi	14.602	2,05
Özsermaye	608.066	85,44

İncelenen işletmelerin %65.58'inde sağmal inek, %19.21'inde düve, %7.30'unda buzağı, %5.31'inde genç erkek ve %1.55'inde de dana yetiştirildiği gözlenmiştir. Koyun, keçi ve tavukların ise ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve ek gelir elde etmek amacıyla yetiştirildiği ifade edilmiştir (Çizelge 6).

Çizelge 6. İşletmelerde yetiştirilen değişik hayvan türlerinin büyükbaş hayvan birimi (BBHB) cinsinden varlığı

Table 6. According to the big head animal unit (BHAU) of various animal species raised in dairy farms

Tür ve Çağ	Büyükbaş Hayvan Birimi (BBHB)	Oran (%)
Sağmal inek	1338	65,58
Düve	685	19,21
Dana	55	1,55
Buzağı	260	7,30
Genç erkek	189	5,31
Boğa	35	0,99
Koyun-Keçi	1,2	0,03
Tavuk	1,2	0,03

İşletmelerin yıllık gelirleri işletmeci yaşına göre gruplandırıldığında, yıllık geliri 10.000 TL ve altında olan işletme sahiplerinin tamamı 31-40 yaş aralığında iken, yıllık geliri 50.001 TL ve üzeri olan işletme sahiplerinin de %40'ı 51 yaş ve üzerindedir (Çizelge 7). Bu sonuç, işletme kapasitesi yüksek olan işletme sahiplerinin deneyimli, orta yaş ve üzerinde olduklarını göstermektedir.

İşletmelerin yıllık gelirleri, işletme sahiplerinin eğitim sürelerine göre gruplandırıldığında, tüm yıllık gelir gruplarında işletme sahiplerinin tamamına yakınının ilk ve orta öğretim (1-8 yıl) düzeyinde bir eğitim seviyesine sahip oldukları görüldüğü tespit edilmiştir (Çizelge 8).

Çizelge 7. İşletmeci eğitim süresi gruplarının, işletmenin yıllık gelirlerindeki payı (%)

Table 7. Percentage of farmers in terms of education groups, enterprises in annual income (%)

İşletmeci Yaşı	İşletmenin Yıllık Gelir Durumu (TL)					
	≤10.000	10.001-20.000	20.001-30.000	30.001-40.000	40.001-50.000	50.001 +
1-20	----	----	----	----	----	1,33
21-30	----	----	8,33	----	16,67	2,67
31-40	100,00	16,66	16,67	33,33	66,66	18,66
41-50	----	41,67	25,00	16,67	16,67	37,34
51 +	----	41,67	50,00	50,00	----	40,00
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Çizelge 8. İşletmeci yaş gruplarının, işletmenin yıllık gelirlerindeki payı (%)

Table 8. Percentage of farmers in terms of age groups, enterprises in annual income (%)

Eğitim Yılı	İşletmenin Yıllık Geliri (TL)					
	≤10.000	10.001-20.000	20.001-30.000	30.001-40.000	40.001-50.000	50.001 +
1-8	100,00	100,00	100,00	100,00	66,66	94,70
9-12	----	----	----	----	16,67	----
13 +	----	----	----	----	16,67	5,30
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00



Çizelge 9. İneklerin günlük süt verim gruplarının, işletmelerin yıllık geliri içerisindeki payı (%)
Table 9. Percentage of cows in terms of daily milk yield groups, enterprises in annual income (%)

Süt Verimi (kg)	İşletmenin Yıllık Gelir Durumu (TL)					
	≤10.000	10.001-20.000	20.001-30.000	30.001-40.000	40.001-50.000	50.001 +
1-10	----	----	----	----	16,67	1,33
11-15	----	16,67	41,67	----	16,67	8,00
16-20	100,00	75,00	50,00	100,00	66,66	70,07
21 +	----	8,33	8,33	----	----	20,00
Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Çizelgeden, eğitim süresi ile yıllık gelir arasında ters bir ilişki olduğu, eğitim düzeyi düşük işletme sahiplerinin yıllık gelirlerinin, eğitim düzeyi yüksek işletme sahiplerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, sağılan inek başına günlük süt verimi ile işletmelerin yıllık geliri arasındaki ilişki incelendiğinde, sağılan inek başına günlük süt verimi 16-20 kg olan grubun, tüm yıllık gelir gruplarında daha yüksek paya sahip olduğu belirlenmiştir (Çizelge 9). Bu sonuçlar, süt sığırcılığı ile uğraşan işletme sahiplerinin büyük çoğunluğunun eğitim seviyesinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ

Araştırma kapsamında elde edilen sosyo-ekonomik veriler değerlendirildiğinde, Hatay ilinde en fazla süt sığırcılığı işletmesi 2001-2010 yılları arasında kurulmuş olup, 2010 yılından sonra yeni kurulan işletme sayısında bir düşüş görülmüştür. Yine, işletmelerin büyük çoğunluğu 2006-2015 yılları arasında birliğe üye olmuşlardır. İşletme sahiplerinin eğitim süreleri ile hayvancılık konusunda eğitimleri dikkate alındığında, büyük çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu ve hayvancılık konusunda herhangi bir eğitim almadıkları görülmektedir. İşletmelerin büyük çoğunluğu projersiz olarak yapılmıştır. İşletme başına düşen ortalama sağmal inek sayısı düşük olup, inek başına elde edilen günlük süt verim ortalaması da düşük düzeydedir. İşletmelerde yetiştirilen süt ırkı sığırların büyük çoğunluğunun kültür ırkı olduğu tespit edilmiştir. Yine araştırma sonuçları, işletmelerin ortalama işletme sermayelerinin ve bu sermaye içerisinde de hayvan sermaye oranının düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. İşletme sahiplerinin yaş ortalaması

arttıkça, işletme gelirlerinde de bir artış olduğu ve eğitim süresi ile elde edilen yıllık işletme geliri arasında ters bir ilişki tespit edilmiştir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin daha yüksek yıllık işletme gelirine sahip olduğu ifade edilebilir. Araştırma sonuçları, Hatay Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye işletmelerin sağmal inek sayılarının Avrupa Birliği ile diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi 20 baş ve üzerine çıkarması ve dolayısıyla da işletme sermayesi içerisindeki hayvan sermayesinin payını artırması gerekmektedir. İşletme sahiplerinin hayvan yetiştiriciliği konusunda teknik bilgi ve becerilerinin artırılmasına yönelik kursların düzenlenmesinin yanı sıra, eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin de süt sığırcılığı konusunda teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, çiğ süt pazarlama organizasyonlarının geliştirilmesi, hayvancılık kredilerinde verimliliği artırıcı yönde teşvikler ile devlet tarafından verilen çiğ süt, damızlık hayvan ve buzağı desteklerin artırılması, küçük aile işletmelerinin orta ve büyük ölçekli işletmelere dönüşümünün teşvik edilmesi ve kaliteli çiğ süt ve damızlık sığır üretiminin teşvik edilmesi gerekmektedir.

TEŞEKKÜR

Hatay Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye işletmelere, birlik yönetimine ve bu projeyi destekleyen Mustafa Kemal Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğüne (Proje No:16549) sonsuz teşekkür ederiz.



KAYNAKLAR

- Aksoy A, Denizli G. 2012. Erzurum ili damızlık sığır yetiştiricileri faaliyetlerinin değerlendirilmesi. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 43 (2): 123-131.
- Aktürk D, Savran F, Hakyemez H, Daş G, Savaş T. 2005. Gökçeada'da ekstansif koşullarda hayvancılık yapan işletmelerin sosyo-ekonomik açıdan incelenmesi. Tarım Bilimleri Dergisi 11 (3): 229-235.
- Anonim, 2016a. Hayvancılık sektör raporu 2016 https://www.tigem.gov.tr/Erişim_tarihi_10.01.2018.
- Anonim, 2016b. Hatay Tarım Vizyonu (2016-2021) http://www.Hatay.tarim.gov.tr/Erişim_tarihi_30.11.2017.
- Anonim, 2017. Türkiye istatistik kurumu (TÜİK). Hayvansal üretim istatistikleri. https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul/Erişim_tarihi_12.02.2018.
- Bakan Ö, Aydın R. 2016. Ağrı ili süt sığırcılığı işletmelerinin sosyo-ekonomik özellikleri. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 47 (2): 113-122.
- Bogdanović V, Đedović R, Perišić P, Stanojević D, Petrović MD, Trivunović S, Kučević D, Petrović MM. 2012. An assesment of dairy farm structure and characteristics of dairy production systems in Serbia. *Biotechnology in Animal Husbandry* 28 (4): 689-696.
- Çiçek A, Erkan O. 1996. Tarım ekonomisinde araştırma ve örnekleme yöntemleri. Gazi Osman Paşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 12, Ders Notları Serisi No:6, Tokat.
- Çukur F. 2015. Milas'taki süt sığırcılığı işletmelerinin rekabet gücü ve sürdürülebilirliği üzerine bir değerlendirme. *Hayvansal Üretim* 56 (1): 28-38.
- Daş A, İnci H, Karakaya E, Şengül AY. 2014. Bingöl ili damızlık sığır yetiştiricileri birliğine bağlı sığırcılık işletmelerinin mevcut durumu. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi* 1 (3): 421-429.
- FAO, 2014. Statistics of animal production. www.Fao.org.
- Galiç A, Baydilli T, Özfiliz A, Kumlu S. 2004. İzmir İlinde Yetiştirilen Siyah Alaca Sığırlarda Sürü Büyüklüğünün Süt ve Döl Verimi Özelliklerine Etkisi. *Hayvansal Üretim* 45 (2): 17-22.
- Goonewardenet L.A, Spicert HM, McNeil AO, Slack WL. 1995. A survey of production characteristics, ownership and extension needs of the Alberta Dairy Industry. *Canadian Journal of Animal Science* 75 (2): 181-184.
- Güler O, Aydın R, Yanar M, Diler A, Koçyiğit R, Avcı M. 2016. Erzurum ili Hınıs ilçesi sığırcılık işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı. *Alinteri Ziraat Bilimleri Dergisi* 30 (B): 27-37.
- İçöz Y. 2004. Bursa ili süt sığırcılık işletmelerinde karlılık ve verimlilik analizi. Tarımsal Ekonomi ve Araştırma Enstitüsü, Yayın No:116, 205s, Ankara.
- Hozman SB, Akçay H. 2016. Sivas ili damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye süt sığırcılığı işletmelerinin bazı teknik ve ekonomik özellikleri. *Tarım Ekonomisi Dergisi* 22 (1): 57-65.
- Kaygısız A, Tümer R, Orhan H, Vanlı Y. 2010. Kahramanmaraş ili süt sığırcılık işletmelerinin yapısal özellikleri. İşletmecilerin sosyal ve kültürel durumları. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 41 (1): 39-44.
- Koçyiğit R, Diler A, Yanar M, Güler O, Aydın R, Avcı M. 2015. Erzurum İli Hınıs İlçesi sığırcılık işletmelerinin yapısal durumu: Çiftlik yönetimi ve buzağı yetiştirme uygulamaları. *İğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 5 (4): 85-97.
- Koyunben N. 2005. İzmir ili ödemiş ilçesinde süt sığırcılığının geliştirilmesi olanakları üzerine bir araştırma *Hayvansal Üretim* 46 (1): 8-13.
- Oğuz C, Bayramoğlu Z. 2015. Tarım ekonomisi kitabı, Atlas Akademi, 238s, Ankara.
- Önal AR, Özder M. 2008. Edirne ili damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye işletmelerin yapısal özellikleri. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi* 5 (2): 197-203.
- Öztürk D, Karkacier O. 2008. Süt sığırcılığı yapan işletmelerin ekonomik analizi (Tokat ili Yeşilyurt ilçesi örneği). *Gazi Osman Paşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 25 (1): 15-22.
- Semerci A, Çelik AD. 2017a. Reflections of animal husbandry subsidies on dairy cattle enterprises: A case study of Hatay province, Turkey. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi* 14 (02): 92-100.
- Semerci A, Çelik AD. 2017b. Süt sığırcılığı işletmelerinde sermaye yapısı. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 34 (3): 201-209.
- Şahin K, Gül A, Koç B, Dağistan E. 2001. Adana ilinde entansif süt sığırcılığı üretim ekonomisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi* 11 (2): 19-28.
- Tapkı İ. 1996. Hatay ili ve çevresinde süt sığırmı yetiştiriciliği ve sığır besiciliği yapılan tarım işletmelerinin teknik, ekonomik ve yapısal özellikleri, Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 71s, Hatay,
- Yılmaz H, Köknaroğlu H. 2007. Avrupa birliği ortak tarım politikasına uyum sürecinde Türkiye'de izlenen hayvancılık politikalarının değerlendirilmesi. 5. Ulusal Zootekni Kongresi, 5-8 Eylül 2007, Van.